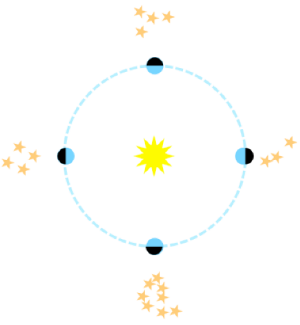

Njerëz që rrinë në dy hemisferat e kundërta të Tokës janë të përmbysur të njëri-tjetrit, dhe po kështu i kanë të përmbysura edhe pamjet e të njëjtit konstelacion.

8

Toka silllet rrotull Diellit. Përgjatë një vtri, nuk shohim të njëjtat konstelacione në qiejlin e natës.

9

Rruga e dukshme e Diellit në sferën qiejlore është një rreth që përshkon ato konstelacione, të cilat ndodhen pranë planit të rrotullimit të Tokës rreth Diellit. Kjo rrugë quhet Zodiak.

Yjet mund të shihen vetëm natën: ditën pamja e tyre verbohet nga Dielli.
Gjatë një vtri, Toka silllet rreth Diellit, kështu që në stinë të ndryshme shihen pjesë të ndryshme të qiejlit (shiko vizatimin në faqen tjetër).
Sfera qiejlore është një sferë imagjinare me qendër në Tokë, ku yjet projektohen dhe duket sikur lëvizin mbi të.

Qiejli në stinë të ndryshme

Universi në xhepin tim

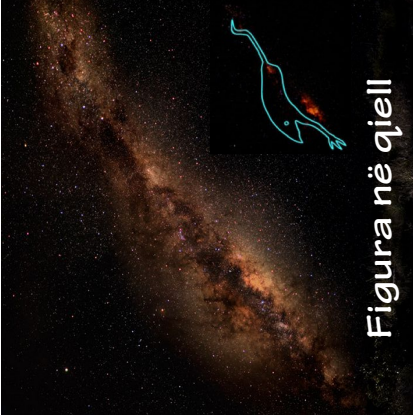
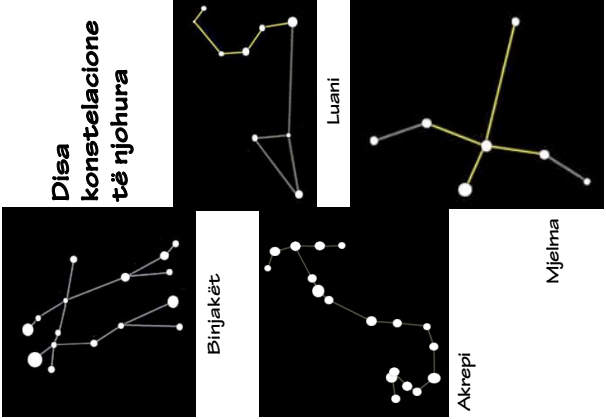

Figura në qiell

Grażyna Stasińska
Observatori i Parisit

Disa konstelacione të njohura

Binjakët

Luani

Mjelma

Akrepi

12

Flamuri i Brazilit me 27 Yjet që paraqesin 27 shtetet e tij. Yjet janë orientuar në të njëjtën formë si në qiejlin e natës mbi Brazil.

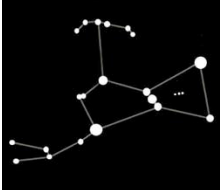
Në 1927 u mbajt një konkurs për të zgjedhur flamurin e Alaskës. Fituesi ishte Benny Benson, një djalë 13 vjeçar nga Alaska. Ai shkroi: 'Ylli i Verut është për shtetin e ardhshëm të Alaskës, më vori në SHBA. Aju është për Arushën e Madhe — që simbolizon fuqi'.

Shpesh konstelacionet paraqiten në flamujt e shteteve, që që provon rëndësinë e qiejlit për njerëzit edhe në kohët moderne.

5

Që nga kohërat e vjetra, popujt u kanë dhënë emra konstelacioneve - kryesisht emra kafshësh ose perëndish - dhe kanë krijuar legjenda mbi to. Për shembull, konstelacionit që sot e njohim si Orion i është dhënë emri nga grekët e lashtë. Mitet e tregojnë Orionin si një gjymëzot shumë të pashëm. Astronomët e yjetë kinezë Orionin njihin me emrin Shen, gjathtar dhe luftëtar i madh. Edhe shumë më përpara, egiptianët e lashtë e lidhnin këtë konstelacion me zotin e tyre Osiris. Popujt e parë që i dhanë një emër këtij konstelacioni ishin Sumerianët; emri ishte Uru An-na, që do të thotë 'Drita e qiejlit'.

Orion: një konstelacion i famshëm

Yjet e konstelacionit të Orionit, me vijat imagjinare që i lidhin.

Sipër: Orion siç është paraqitur në 1687 nga astronomi polak Johannes Hevelius, në Atlasin e Qiejlit të punuar prej tij.

Djathtas: një detaj nga harta Dunhuang, një atlas kinez i shek. 7, që tregon konstelacionin e Orionit.

4

13

Konstelacionet dhe Astronomia

Me sy të lirë mund të shihen disa mijra yje. Nëpër vite, ato janë futur në katalogët e shumë atlaseve qiejlore, me ilustrime të bukura që paraqesin konstelacionet.

Sot astronomët e dinë si të matin largësitë e yjeve. Në të njëjtin konstelacion, yjet janë zakonisht shumë larg nga njëri-tjetri dhe nuk kanë asnjë lidhje fizike. Por në ende na pëlqen t'i shohim ato bashkë në konstelacione.

Me teleskopë, ne mund të gjejmë shumë më tepër yje. Në 2014, duke përdorur teleskopin Isaac Newton në ishujt Canary, astronomët publikuan një katalog me 219 milionë yje.

Nëse shikoni qiejllin në një natë të pastër, do të vëreni se si yjet duket sikur formojnë figura.

Këto figura, të quajtura konstelacione, e ruajnë formën e tyre qatë gjithë natës dhe madje nuk ndryshojnë as nga nata në natë. Por i gjithë motivi zhvendoset: ashtu si dhe Dielli, konstelacionet « linden » në Lindje dhe « perëndojnë » në Perëndim. I gjithë motivi ndryshon gradualisht vend nga njëra natë tek tjetra, por vien saktësisht në të njëjtin vend një vit më pas.

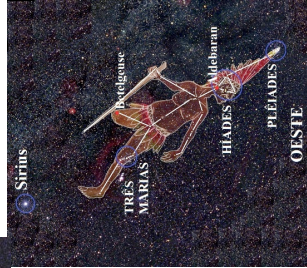
Nuk është për t'u guditur se edhe në kohërat e yjetra, popujt e të gjitha kulturave i kanë kushtuar vëmendje të veçantë qiejllit, që i ndihmonte të orientoheshin si në hapësirë, ashtu dhe në kohë.

Kështu nisi Astronomia.

Konstelacioni i Orionit, i parë nga hemisfera e jugut, d.m.th. « kokëposhtë ».

I është mbivendosur shenja e mitit që një nga popujt e Australisë e lidh me këtë konstelacion.

Burri Plak është emri indigjen brazilian i konstelacioni të formuar nga kombinimi i konstelacioneve të Orionit dhe të Demit. (Imazh nga muzeu i Amazonisë.)

TUMIP Creative Commons

Vizitoni faqen
<http://www.tumip.org> për të mësuar më shumë për këtë seri dhe për të marrë e paraqitur në minilibër.

Mjelma, në Atlasin astronomit anglez John Flamsteed (1729).

Luani, në librin «Uranometria» të astronomit gjerman Johan Bayer (1603).

Binjakët, në një kopje persiane të vitit 1557 të librit « Mrekullitë e Krijimit »-shkruar nga, al-Qazwini nga, al-Qazwini

Akrepi në Traktatin e Sferave, të Adalio di Negro më 1330.

Një natë me yje mbi Rhonë' është piktura e famshme e artistit të madh hollandez Vincent Van Gogh, ku mund të shihet

Ky dielk i qjetur në Gjermani dhe që mendohet të jetë bërë më 4000 vjet më parë, tregon Diellin, Hënën dhe shumë yje, ndërmjet të cilave dhe Plejadave.

Ky vizatim 17.000 vjeçar në shpellën Lascaux, në Francë, tregon Yjet e asaj që sot quhet grupi i Plejadave.

Astronomia dhe Astrologjia

Fjala zodiak është shumë e njohur, për arsye të lidhjes së saj me horoskopin, që pretendon të parashikojë të ardhmen e njeriut bazuar në pozicionin e Diellit në zodiak, në ditën e tij të lindjes. Njerëzit që shkruajnë horoskopin quhen Astrologë dhe nuk duhen ngatërruar me Astronomët.

Astronomia është një shkencë që përkthet nga përpqet të kuptojë objektet përtej atmosferës së Tokës (planete, yje, galaksi). Astrologjia nuk është shkencë. Ajo supozon se ka një lidhje mes pozicioneve të Diellit e planetave dhe jetës së njerëzve. Por nuk ka asnjë arsye që kjo të jetë e vërtetë. Në fakt, shumë prova dëshmojnë të kundërtën.

Një mozaik i shek.6 që paraqet motën e zodiakut me motive greke.

Zodiaku kinez, shumë i ndryshëm nga zodiaku oksidental.

Orioni « kokëposhtë »

Mitet e kulturave të tjera janë krejt ndryshe.

Për Yollingu, një popull aborigjen nga Australia, Orioni është një kanoe me tre vëllezër që kishin dalë të peshkojnë. Njëri prej tyre hëngri, peshkun e ndaluar. Nga zemërimi, Dielli-grua krijoi një shkullmë uji që e ngriti në qiejll kanoen bashkë me tre vëllezërit.

Një histori shumë e ndryshme tregohet nga indianët e Brazilit: Konstelacioni i Burrit Plak paraqet një burrë, gruaja e të cilit i pëlqente të vëllanë. Prandaj ajo vrau burrin e vet dhe ia preu njërin këmbë. Zotat ndjenë dhimbje për të dhe e shndërruan në një konstelacion.